

Dobrý den,

Tento týden se vrátíme zpátky do Čech, do období Protektorátu, které navazuje na tzv. Druhou republiku. Období pro náš národ velmi smutné.....

Úkoly:

1. přečíst a prohlédnout prezentaci
2. opsat či vytisknout - ne všechno, jen zadané úseky (napsáno na každé straně)

opsat

PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA (Protektorat Böhmen und Mähren)

Protektorát bylo území okupované nacistickým Německem od 15. března 1939 do jeho kapitulace 9. května 1945.

- Protektorát= původně ochrana, ale ve skutečnosti okupace!
- V čele Hácha + protektorátní vláda, Parlament rozpuštěn
- Nemáme vlastní armádu, správní úřady, policie, soudy, četnictvo – fungují i nadále
- Nemáme vlastní zahraniční zastoupení (některé země nepřijaly naši okupaci- dále existují čs.velvyslanectví)
- Zákony a právní předpisy vydává pro protektorát Německo
- Souběžně existuje protektorátní správa a německá okupační správa a byla té protektorátní nadřazena(kontrola i prezidenta)

Jak Protektorát fungoval?

- formálně fungovala vláda i prezident
- správa na nižší úrovni byla v českých rukou – pod kontrolou tzv. oberlandrátů
- společnost, kultura, hospodářství...dáno pod kontrolu Německa
- byly zrušeny politické strany

■ Protektorát byl součástí německé říše

■ Státním tajemníkem byl sudetský Němec **K.H.Frank**

■ Bezpečnost mělo v rukou Gestapo

■ Byli využíváni kolaboranti

■ Platily zde norimberské zákony docházelo k arizaci

■ Hospodářství podřízeno válečné výrobě

➤ Říšský protektor: **Konstantin von Neurath** (1939-1943)

Reinhard Heydrich (zastupující říšský protektor 1941-1942)-nejtvrdší

Kurt Daluege (zastupující říšský protektor 1942-1943)

Wilhelm Frick (1943-1945)

➤ Území protektorátu se členilo na 2 země-Čechy a Morava, země se dále členily na oberlandráty (=seskupení politických okresů)

Mapa Protektorátu Čechy a Morava

neopisovat

Počátek

- ❏ Dne 14. 3. 1939 odcestoval do Berlína za Hitlerem prezident Hácha a ministr zahraničí František Chvalkovský.
- ❏ Bylo jim oznámeno, že české země budou obsazeny německou armádou a připojeny k říši. Němci žádali souhlas s okupací a vyhrožovali, že v případě odporu bude Praha zničena leteckým útokem.
- ❏ Hácha podlehl a ráno 15. 3. 1939 překročila německá vojska hranice.
- ❏ Protektorát Čechy a Morava byl vyhlášen Hitlerovým výnosem z 16. 3. 1939.

- ✖ 15. března 1939 byl vojensky obsazen zbytek Čech a Moravy a 16. března vyhlásil Adolf Hitler na Pražském hradě Protektorát Čechy a Morava.
- ✖ Hlavním zájmem Němců bylo udržet nepřerušovanou výrobu, aby tedy Češi pracovali a vyráběli zbraně. Proto se „chovali mírněji“ než např. v sousedním Polsku. Prostě likvidace Čechů byla odložena až na konec války
- ✖ V Protektorátě o všem významném rozhodovala německá správa a život v něm ovlivňoval celkový vývoj druhé světové války. Zhlédněte část pořadu [Historie.cz](https://www.historie.cz) od 7:53 do 11:08 minut a zapamatujte si, který předseda protektorátní vlády ujišťuje protektora o loajálnosti.

Vyhláška o zřízení Protektorátu Čechy a Morava

Hitler vyhlašuje Protektorát Čechy a Morava

Opsat tabulku vpravo dole, hosp. důsledky, kultura a film

Protektorát Čechy a Morava

Reichsprotektorat Böhmen und Mähren

Státní vlajka

Představitelé:

- Státní prezident Emil Hácha (s minimem reálné moci)

- Říšský protektor

SS-Obergruppenführer Konstantin von Neurath (1939–1943)

SS-Obergruppenführer Reinhardt Heydrich 1941–1942)

SS-Oberstgruppenführer Kurt Daluege (1942–1943)

Wilhelm Frick (1943–1945)

- Předseda vlády

Rudolf Beran (15. března 1939 – 27. dubna 1939 –

Alois Eliáš (27. dubna 1939 – 28. září 1941), popraven

Jaroslav Krejčí (19. ledna 1942 – 19. ledna 1945)

Richard Bienert (19. ledna 1945 – 5. května 1945)

Politické důsledky

- Vedoucí představitelé státu v čele s prezidentem se stali fakticky loutkami úřadujícího říšského protektora.
- Německá moc se opírala o gestapo, armádu a jednotky SS. Gestapo (=německá státní policie) plnilo hl.úlohu bezpečnostního aparátu. Česká policie a četnictvo neměli téměř žádné pravomoci a zabývali se jen běžnými přestupky.
- Státní správa a samospráva byla v německých rukou, ve městech byli na místa zastupitelů a starostů dosazováni Němci.
- Politická strana byla zrušena

Protektorát Čechy a Morava

Hospodářské důsledky:

- průmyslové podniky - pod nucenou správou
- zemědělství – povinné dodávky živočišné a rostlinné produkce
- válečná daň (Německo připravilo náš stát během okupace o 43 tun ryzího měnového zlata)
- potravinové lístky a šatenky
- černý trh

Kultura a film

-kultura podřízena tvrdé kontrole
-zavírána divadla

-řada českých umělců byla popravena, zahynula v KT nebo nacistických věznicích
(např. *Vladislav Vančura, Karel Poláček, Josef Čapek*)

-velmi oblíbený byl film
(*Oldřich Nový, Adina Mandlová, Jindřich Plachta, Vlasta Burian, Lída Baarová*)

- povinná výuka němčiny ve školách
- vlastenectví – návrat k minulosti (Vančura)
- zavírána česká divadla

- Nejmocnější úředník: říšský protektor Konstantin von Neurath
- 1943: vznik německé státní ministerstvo pro Čechy a Moravu – ministrem sudetský Němec Karl Hermann Frank (do konce války)
- Gestapo = tajná státní policie
- Čechy a Morava – vyspělý průmysl, výborné zázemí pro německou rozpínavost – řízené válečné hospodářství – ne co je potřeba – ale příprava na válku
- Lístkový systém – černý trh – vysoké ceny
- Češi – levná pracovní síla! – policejní dohled, přísná cenzura (zákaz poslouchat rozhlas, šířit tiskoviny aj.)
- Kruté tresty za porušení nařízení i za ukrývání pronásledovaných lidí
- Navození zdánlivé pohody – natáčely např. se i komedie

neopisovat

- Zavedeny potravinové listky pro 3 kategorie českého obyvatelstva-obyčejní spotřebitelé, těžce pracující, velmi těžce pracující. Obyčejný spotřebitel si mohl za týden odebrat: 2900 g chleba (případně 1200 g chleba a 900 g mouky), 500 g masa či masných výrobků, 210 g tuků a 2 l mléka. Zemědělcům byly přiděly kráceny.
- Později zavedeny také šatenky na textil a poukazy na obuv.
- Se zhoršující se situací byly přiděly potravin snižovány a ceny na černém trhu byly vyšší až o 2000 %.

Hospodářské důsledky

- Zavedena „vnucená správa“ hospodářských podniků, nařízeními se nuceně slučovaly některé firmy, byly ustanoveny ústřední svazy průmyslu, obchodu, řemesel a dopravy, které určovaly objem produkce, sortimentu, rozdělování surovin a prostředků.
- Nacisté plně kontrolovali výrobu nejdůležitějších zbrojních podniků-Škodovka, brněnská Zbrojovka, Poldovka, Vítkovické železárny apod.
- Finance plně pod kontrolou Německa, protektorát byl nucen platit „válečnou daň“ (1940-3 miliardy Kč, 1944-12 miliard Kč)

Potravinové lístky

Protektorátní peníze

Protektorátní občanský průkaz

Vztah Čechů k okupaci

- Docházelo k bojkotu všeho německého.
- Poslouchal se zahraniční rozhlas, šířily se anekdoty, letáky a ilegální časopisy (Český kurýr, V boj, Rudé právo a další).
- Vytvářely se partyzánské skupiny, přestože za veškeré tyto činnosti hrozil trestu smrti.
- Zpočátku byla celkem častá různá protiněmecká vystoupení, poutě a demonstrace. Největší demonstrace-v Praze 28. října 1939 ku příležitosti výročí vzniku Československa-byla Gestapem brutálně rozeznána, zemřel student Jan Opletal, jeho pohřeb se stal manifestací proti okupaci a byl také brutálně rozeznán. V důsledku toho byly 17. listopadu na příkaz Hitlera všechny české vysoké školy uzavřeny, vedoucí představitelé českých vysokoškoláků zatčeni a popraveni a stovky studentů poslány do koncentračních táborů.

- Při demonstracích 28. října je zastřelen dělník Václav Sedláček
- Student medicíny **Jan Opletal** je postřelen, zemře 11.11.
- Jeho pohřeb o 4 dny později - manifestace
- 17.11. nacisté na vysokoškolské koleje v Praze, zatčeno 1 200 studentů a odvezeno do KT, 9 zastřeleno.
- České VŠ do konce války zavřeny.
- 1941 je v Londýně 17. listopad vyhlášen Mezinárodním dnem studentstva.

Jaké byly další formy protestů?

- **7. 5. 1939** převoz ostatků K. H. Máchy z Litoměřic na Slavín
- vzpomínka výročí upálení Mistra J. Husa, svátek Sv. Václava

Odpor obyvatelstva:

- několik tisíc českých vlastenců uvězněno
- bojkot všeho německého
- protiněmecká vystoupení (v chrámu Sv. Víta, u hrobu F. Palackého, pouť na horu Říp)
- demonstrace 28. října 1939 (student Jan Opletal umírá na následky zranění)
- 17. listopadu 1939 – zavřeny VŠ
- ilegální organizovaný odboj (šíření letáků a ilegálních časopisů)

Úkol: Jaký svátek se pojí k událostem 17. listopadu 1939?

Vypsat příklady projevy a formy odporu

Jaký byl vztah Čechů k novým poměrům?

- „Protentokrát máme Protektorát“...

Projevy odporu

- strhávání nacistických symbolů, vyhlášek, zpěv národních písní, ilegální tisk, protiněmecké nápisy

“Flora, Flora - to první je německy,” vyvolával srdnatý průvodčí pražské tramvaje, jak mu předpis nařizoval: nejprve německy, potom česky.

- V Protektorátu Čechy a Morava museli obyvatelé a hospodářství sloužit Německu.
- Nacisté usilovali o poněmčení těch obyvatel českých zemí, které považovali za rasově vhodné, kteří připomínali **tzv.árijskou rasu**.
- Ostatní obyvatelstvo chtěli nacisté vysídlit na Sibiř nebo zlikvidovat v koncentračních táborech.

Co je to odboj? Jaké znáte formy odporu?

- ilegální tisk, letáky, pomoc pronásledovaným, falešné legitimace, potravinové lístky, zpravodajská činnost pro VB a SSSR, stávky a sabotáže v dolech a továrnách, získávání a ukrývání zbraní, záškodnictví na železnicích, poslouchání rádia Londýn...

Jaký trest každému hrozil?

Vztah Čechů a Němců

- Postoj Němců byl vůči Čechům často nepřátelský, spojený s výhrůzkami a násilím.
- Nejvyhrocenější vztahy byly v Sudetech (pohraničních oblastech).
- Podle německé ideologie představovali Němci privilegovanou horní vrstvu (Oberschicht) a Češi dolní vrstvu (Unterschicht).
- Znevýhodňování Čechů se projevovalo prakticky ve všech oblastech každodenního života-např. odstupňované přiděly potravin podle označení-D pro Němce (nejvyšší), T pro Čechy (snížené) a J pro Židy (nejnižší).
- Židé bez jakýchkoliv práv a svobod byli jako “zkažená rasa” koncentrováni v ghettech a odsouzeni k likvidaci v koncentračních táborech, jejich domy a byty pak byly přiděleny německým přistěhovalcům z říše.

Opsat jen pravý sloupeček

Domácí odboj (Protektorát Čechy a Morava)

- **Odboj** = je forma boje proti moci vedená ozbrojenou či neozbrojenou formou, cílem je destabilizovat či syrnout vládnoucí moc
- Mnozí čeští vlastenci bojovali proti německé okupaci
- Někteří tím, že skrývali Židy a jiné pronásledované osoby – za tyto služby byla smrt
- Někteří bojovali jako partyzáni v horách
- Jiní utekli do Anglie, kde bojovali jako letci RAF proti Hitlerovi

- **odbojové hnutí**, které se začalo formovat bezprostředně po německé okupaci Čech a Moravy
- Dělí se na „**domácí**“ (působící na území Protektorátu Čechy a Morava a Slovenského státu před jeho osvobozením Spojenci) a „**zahraniční**“ (působící v zahraničí)

- Moskva: komunisté - Klement Gottwald
- Vojenské jednotky v Polsku, ve Francii (1. československá smíšená brigáda), v SSSR (Buzuluk – 1. československý armádní sbor, L. Svoboda), na Středním východě (11. československý prapor – Východní, K. Klapálek), severní Afrika (Tobruk), letci ve Velké Británii.

Počátky československého odboje

- Od vyhlášení protektorátu vznikají tajné organizace, které se snaží o obnovení Československé republiky

Jaké odbojové organizace v Protektorátu působily?

Obrana národa

- bývalí generálové a důstojníci armády, legionáři, sokolové, železničáři (spojení s gen. Eliášem)

Petiční výbor Věrní zůstaneme

- levicově orientovaní (dělnické strany a odbory)

Politické ústředí

- bývalí politici (napojení na Beneše)

Komunistický odboj

- řízen z Moskvy

J. Zíka a J. Fučík

- Postupně se formují dva proudy:
- **Domácí:** a) demokratický
- b) komunistický (Zíka, Fučík)
- **Zahraniční:** a) demokratický (Edvard Beneš, Londýn)
- b) komunistický (Klement Gottwald, Moskva)
- **Formy odporu:**
- šíření ilegálních tiskovin, poskytování stravy, šatstva, peněz a úkrytů pronásledovaným rodinám, zhotovení falešných legitimací

Opsat 1942-44

1942 - 1944

- 1941 – Reinhard Heydrich, zastupující říšský protektor
- stanné právo, popravy
- zahájeno „konečné řešení“ židovské otázky (Terezín)
- 27.5.1942 – atentát, skupina Andropoid, parašutisté z Anglie - Josef Gabčík, Jan Kubiš

- 21. září roku 1941 byl jmenován zastupujícím říšským protektorem Protektorátu Čechy a Morava (po odstoupení dosavadního protektora von Neuratha)

- usadil se na zámku v Panenských Břežanech asi 20 km severně od Prahy

Zámek Panenské Břežany

Reynhard Heydrich říšským protektorem

- V roce 1941 se stal zastupujícím říšským protektorem pro protektorát Čechy a Morava
- V lednu 1942 předsedal konferenci ve Wannsee na které bylo dohodnuto usmrcení milionů lidí židovské národnosti ve vyvražďovacích táborech smrti
- Vyhláše civilní stanné právo (září 1941 – leden 1942)
- Důsledkem: zatýkání, popravy, transporty Židů,...
- Byla ochromena činnost domácího odboje
- Nechává zatknout Aloise Eliáše, hrdinu domácího odboje, který je po Heydrichově smrti popraven
- Popraveni byli i další odbojáři (Josef Balabán, Josef Mašín, Václav Morávek)

Kdo to byl Reinhard Heydrich?

- šéf bezpečnostní policie a bezpečnostní služby, SS - Obergruppenführer a generál policie
- sportovec, mistr v šermu
- vzor německých ideálů

